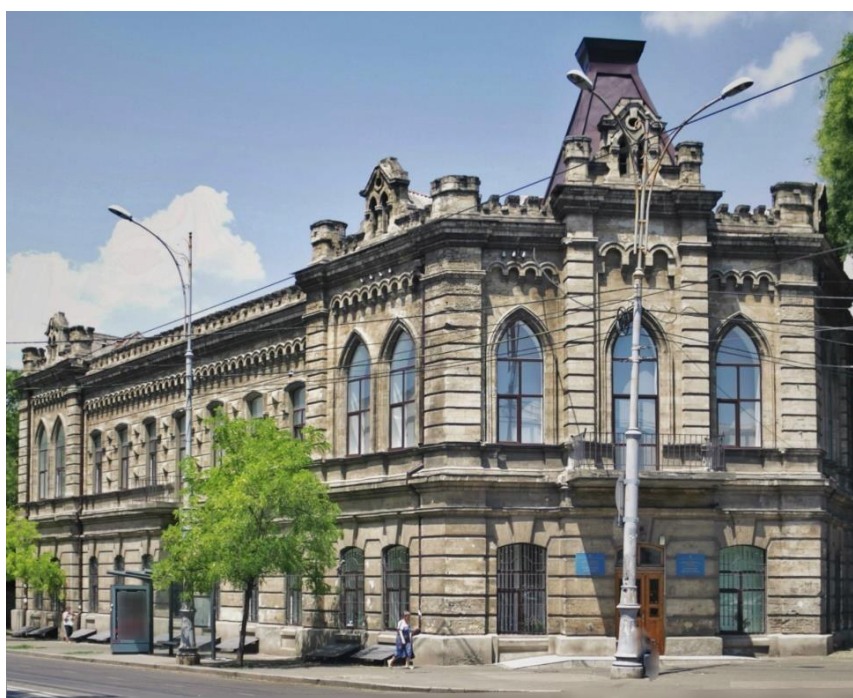

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
БІБЛІОТЕКА

**«БІБЛІОТЕКА У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ
ПРОСТОРІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
(до 100-річчя бібліотеки Університету Ушинського)»**

**Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної бібліотечної
конференції**

**17 листопада 2022 року
м. Одеса**

Одеса – 2023

УДК 021:027.7(477.74)(043.2)

Упорядники: кандидат мистецтвознавства, директор бібліотеки О. П. Спаськова, зав. відділом бібліотеки І. В. Панченко, бібліограф 2-ї категорії О. А. Максим.

**Схвалено рішенням вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(Протокол № 5 від 24.11.2022р.)**

Бібліотека у сучасному інформаційному просторі: проблеми та перспективи (до 100-річчя бібліотеки Університету Ушинського) : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної бібліотечної конференції (17 листопада 2022 р., м. Одеса) / упоряд. О. П. Спаськова, І. В. Панченко, О. А. Максим. – Одеса : Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2023. – 175 с.

Автори тез несуть особисту відповідальність за достовірність поданих матеріалів та за порушення прав інтелектуальної власності інших осіб.

Значна кількість найрізноманітнішої інформації, матеріалів і порад, які дають змогу фахівцеві цікаво та ефективно працювати із книгою для дітей зокрема і з дорослими читачами, зібрані на сайті Національної бібліотеки для дітей (<https://chl.kiev.ua>).

Олександра Олександрівна Москаленко,
заст. директора з бібліотечної справи,
Державна науково-технічна бібліотека України
м. Київ

СИСТЕМНЕ ФОРМУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В ДЕРЖАВНІЙ НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ БІБЛІОТЕЦІ УКРАЇНИ

***Ключові слова:** Державна науково-технічна бібліотека України, електронні інформаційні ресурси, бази даних, електронна бібліотека, електронний каталог, науково-технічна інформація, дистанційний доступ, комплектування фонду, повнотекстові бази даних.*

В наш час питання створення електронних інформаційних ресурсів (далі ЕІР), в тому числі електронних бібліотек (далі ЕБ), надання дистанційного доступу до них є для бібліотечної галузі одним з ключових питань. ЕІР стають невід'ємною частиною бібліотечних фондів та беззаперечно мають істотні переваги у порівнянні з традиційними в сучасних умовах.

Державна науково-технічна бібліотека України (далі ДНТБ України) протягом останніх десятирічь формує комплексну систему створення, збереження та використання повнотекстових документів і метаданих науково-технічного спрямування в електронному форматі. Головною метою цієї діяльності є створення повнотекстового електронного ресурсу науково-технічної інформації та надання рівного доступу до нього всіх користувачів, незалежно від їх статусу та місцезнаходження. В теперішній час доступ до повнотекстових електронних ресурсів ДНТБ України можливий лише в локальній мережі бібліотеки та за допомогою сервісу електронної доставки документів, тому ця діяльність потребує подальшого розвитку з метою створення повноцінної електронної бібліотеки.

В результаті вивчення даної проблематики було досліджено вітчизняний та зарубіжний досвід, що висвітлювався в наукових фахових виданнях [1, 2, 3], сайти бібліотек

та інформаційних органів, методологічні та технологічні засади функціонування ЕБ, проведено аналіз стану ЕІР ДНТБ України.

В Україні діяльність щодо створення ЕІР та ЕБ прогресує, при цьому відбувається значне випередження практики над теоретичним та нормативно-технічним забезпеченням цих процесів. Створюються розподілені бази даних та знань, вдосконалюється телекомунікаційна інфраструктура, формується середовище цифрової спадщини у науковій, освітній та культурній сферах. Створюються мережі інформаційних вебпорталів; розвиваються електронні бібліотеки, вдосконалюється система використання світових інформаційних ресурсів для надання якісних та ефективних послуг.

В той же час, потрібно зазначити, що єдиних нормативних вимог до формування електронних бібліотек в Україні немає. ЕБ створюються відповідно до вирішуваних установами завдань та їх економічних можливостей. Тому проблема вироблення єдиних методологічних та технологічних підходів створення бібліотечних електронних ресурсів, комплексне представлення основних вимог до інформаційної інфраструктури цифрового бібліотечного фонду є актуальною.

Результати аналізу ЕІР ДНТБ України показали, що джерелами їх комплектування є :

1. ЕІР власної генерації - електронний каталог (ЕК), бібліографічні та повнотекстові бази даних (БД), що сформовані зусиллями співробітників на базі фонду бібліотеки, електронні аналоги друкованих документів та видань, що були створені шляхом оцифрування документів з урахуванням вимог Закону України «Про авторське право та суміжні права» [4];

2. Електронні документи - наукові та науково-технічні книги, періодичні видання, електронні підручники та навчальні посібники, патентні та нормативно-технічні документи, що передані до ДНТБ України авторами / правовласниками або отримані як обов'язковий примірник документів;

3. ЕІР, доступ до яких ДНТБ України має на основі корпоративних або ліцензійних договорів і угод та ЕІР відкритого доступу.

Науково-технічна інформація (НТІ), що складає основу бібліотечного фонду ДНТБ України, займає особливе місце в житті суспільства, оскільки призначена для підтримки всіх її сфер : науки, виробництва, економіки, соціальної сфери, її можна розглядати як елемент, що забезпечує взаємодію різних галузей життєдіяльності країни.

Комплектування фонду електронних документів (далі ФЕД) відбувається на підставі критеріїв відбору, зазначених в «Перспективному тематико-типологічному плані

комплектування фонду ДНТБ України на 2018-2022 рр.» та охоплює такі тематичні напрями : банківська справа та аудит; біотехнології; будівництво; економіка; енергетика; інформатика; комунальне господарство; легка промисловість; лісова, деревообробна та целюлозно- паперова промисловість; маркетинг; машинобудування; менеджмент; металургія; нанотехнології; освіта; охорона навколишнього середовища; реклама; технологія металів; туризм; транспорт, зв'язок; харчова промисловість; хімічна промисловість; фінанси тощо.

На сьогоднішній день загальний обсяг ЕК налічує близько 493 тис. записів, в тому числі : ЕК книг та періодики - 401,7 тис. записів; БД описів винаходів під грифом "ДСК" - 9,6 тис. записів; БД депонованих наукових робіт - 26,8 тис. записів; БД галузевих стандартів та технічних умов - 14,7 тис. записів; БД НТД - 18,1 тис. записів; БД промислових каталогів - 14,5 тис. записів тощо. Крім цього, було створено імідж-каталоги книг та авторефератів дисертацій, що містять відповідно понад 443 тис. та 38 тис. сканованих та розпізнаних зображень карток алфавітного каталогу.

ФЕД ДНТБ України включає документи, що представлені як на фізичних машиночитаних електронних носіях, так і без прив'язки до них у вигляді окремих файлів, що зберігаються на сервері. Загальна їх кількість налічує близько 150 тис. назв електронних документів без урахування передплачених ЕІР.

Зважаючи на вкрай обмежені в умовах воєнного стану можливості бібліотек України щодо придбання нових видань, особливого значення набуває бібліотечний фонд ДНТБ України, як отримувача згідно чинного законодавства обов'язкового примірника документів науково-технічного спрямування. У зв'язку з цим, а також зважаючи на те, що Стратегією розвитку бібліотечної справи на період до 2025 р. «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» [5] передбачено створення національної електронної бібліотеки України, частиною якої стануть оцифровані наукові, науково-технічні та історико-культурні ресурси бібліотек України, перед ДНТБ України постає питання створення повноцінної електронної бібліотеки науково-технічної інформації.

Розробка та реалізація проєкту щодо створення ЕБ дозволить об'єднати електронні ресурси ДНТБ України в єдину інформаційну систему та надасть можливість накопичувати, зберігати, використовувати різноманітні колекції документів, що сприятиме вирішенню низки важливих питань, зокрема : оптимізації та розширенню дистанційного доступу вітчизняних та зарубіжних користувачів до документів бібліотечного фонду, реалізації віртуальної реконструкції розпорошених колекцій та фондів; інформаційної підтримки освітніх та виробничих проєктів; надання доступу до унікальних матеріалів - рідкісних

книг, архівних документів, в тому числі їх спеціальних видів - патентних, нормативно-технічних, неопублікованих, тощо; збереження оригіналів, які перебувають під загрозою зникнення або пошкодження.

Література

1. Електронні бібліотечні інформаційні системи наукових і навчальних закладів: монографія / Спірін О. М. та ін. Київ : Педагогічна думка, 2012. 176 с.
2. Желай О. Електронний сервіс сучасної бібліотеки : монографія. Київ : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2021. 208 с.
3. Лобузін І. Цифрові бібліотечні проекти: технологічні рішення та управління життєвим циклом колекцій: монографія. Київ : НАНУ. НБУВ, 2016. 214 с.
4. Про авторське право та суміжні права. Закон України від 23.12.1993 р. №3792-XI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення 05.01.2022).
5. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 р. Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 №219-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80#Tex>

Марта Степанівна Надрага,
кандидат історичних наук, старший дослідник,
директор Бібліотеки ЛНМУ Данила Галицького
м. Львів

Світлана Віталіївна Васільєва,
завідувач сектору інформаційно-бібліографічного відділу
Бібліотеки ЛНМУ Данила Галицького
м. Львів

РОБОТА БІБЛІОТЕКИ ЛНМУ ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО В УМОВАХ КАРАНТИНУ ТА ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ : ЗАВДАННЯ І РОЛЬ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Ключові слова: бібліотека, карантин, військовий стан, послуги, інформаційні ресурси.